

Konference "Attīstības sadarbība: no personīgās pieredzes uz globālo paradigmu"

Lekciju apkopojums

Konferences mērķis ir balstoties uz dalībnieku personīgajām pieredzēm un viedokļiem, diskutēt par aktuālajiem attīstības sadarbības jautājumiem un izstrādāt stratēģiskus priekšlikumus visu iesaistīto pušu (nevalstisko organizāciju, izglītības iestāžu, augstskolu, pašvaldību, valsts pārvaldes, privātā sektora, indivīdu un citu) sadarbībai attīstības jomā.

Konference ietilpst *Projekta Nevalstisko organizāciju stratēģiju izstrāde attīstības sadarbības projektu plānošanai un ieviešanai (Aktivitāte Nr.5)* 92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu. Projekta līguma numurs: Nr.1DP/1.5.2.2.2./12/APIA/SIF/048

Eva Ikstena-Strapcāne dalījās savā personiskajā stāstā par attīstības sadarbību. Savu ieguldījumu attīstības sadarbībā uzsāka kā aktīvs Latvijas jauniešs, darbojoties Latvijas Studentu padomē un lobējot deputātus par Latvijas jaunatnes politikas jautājumiem. Kad beidzot 2008. gadā tika pieņemts jaunatnes likums, kas dotu jauniem cilvēkiem iespējas, tas liktu Latvijai pacelties un viss notiktu, bet diemžēl uznāca krīzes gadi un nekas nenotika kā plānots. Pēcāk Eva iesaistījās organizācijas GLEN aktivitātēs. Iepazīstoties ar situāciju attīstības jautājumos, vairāk tika pievērsta uzmanība jautājumam- kāpēc ir nevienlīdzība un kas ir tas, ko es varu palīdzēt, lai to mazinātu to? Eva atzina, ka tas viņai ir ļoti svarīgi, jo arī savulaik pati, 90-tajos ir saņēmusi humānās paciņas no Zviedrijas un atbalstu muzikālās izglītības apgūšanai. Vēlāk jau devās studēt uz ASV ekofeminismu. Ekofeminisms vienkāršoti ir vispārēja vienlīdzība. Vienlīdzība starp vīrieti un sievieti, un dabu un dzīvniekiem. Neviens nedominē pār citiem. Šī teorija ir attīstījusies tik tālu, ka ir pat ekonomiskā dominance, kas ir slikta (ietverot arī militāro dominanci). Tad atskārta, ka mūsu ietekme ir dominēšana, ka tieši mēs- baltā vidējā līmeņa, vidējo ienākumu rase dominējam pār pārējiem. Eva uzskata, ka jāsāk ar mazām lietām, kas noveda pie tā, ka kopā ar vīru izvēlējās atbalstīt mazo Katu no Gvatemalas. Katru mēnesi sūtam viņai 20ls- drēbēm, skolai un citam nepieciešamajam. Gvatemalā Kata jau ir pabeigusi 6. klasi, un tagad viņai ir parādījies mērķis kļūt par medmāsu un turpināt mācības. Šis maksājums ir uzlikts kā automātiskais mēneša maksājums un no Katas regulāri tiek atsūtītas bildes par to kā izskatās un apraksts kā sokas. Latvijā populāri mērķi ir tie, kur ir žēlsirdība vai patriotisms ietverts. Latvijā, Eva uzskata, ir provinciāla domāšana, nav iestājies lūzuma punkts, ka arī mēs varam palīdzēt citiem.

Evas pirmā pieredze pašai aci pret aci ar attīstības problēmām bija kopā ar vīru dodoties Eiropas brīvprātīgajā darbā uz Indonēziju, pilsētu Medanu. Projekta mērķis bija veidot filmas par

nabadzību, un kā tas ietekmē bērnus konkrētajā vidē. Daudzi no bērniem strādāja vietējā ķieģeļu fabrikā, kur ikdienā cilāja smagos ķieģeļus līkām mugurām. Ir skaidra apziņa, ka nevar iejaukties bet ko darīt? Malā vienaldzīgi arī nevar nostāvēt. Mācījām ielu bērniem kā filmēt, veidot scenāriju, kā strādāt ar kamerām un gaismām. Apguvām indonēziešu valodu, kas palīdzēja komunicēt un sazināties jau citā līmenī. Kad iedeva kameru bērni paši sāka filmēt, safilmētos materiālus ielika Facebook. Paši atrada konkursus, pieteicās, filmēja un veidoja savus sižetus. Paši pilnībā pārņēma darbu. Tagad jau taista pro-filmas, kur ataino ikdienas realitāti.

JAUTĀJUMI:

Ko mēs varam iesākt, kā mēs varam palīdzēt Tavuprāt?

Atbalsts finansiālais nav nekāds, bet mēs varam dalīties zināšanās, kas mums ir. Paceļas jautājums par to, kas notiek ar 2015. gadu un uzstādītiem mērķiem un to īstenošanu. 2015. gads ir arī Attīstības sadarbības gads. Jautājums rodas- kas tas ir attīstības sadarbība? Atbalsts- žēlastība? Uzskatu, ka mēs varētu būt labāk sagatavoti šim 2015. attīstības gadam. Mums ir attīstības komisārs, kura potenciālu un to kā iespēju mēs nepilnvērtīgi izmantojam.

Kā Tu vienkāršam cilvēkam izstāstītu kas ir attīstības sadarbība?

Parasti, lai mēs kādam palīdzētu tur ir iesaistīts ekonomisks labums. Tā ir palīdzība. Mēs esam saņēmuši un nu ir jādod tālāk

Kas notika ar kamerām, kuras izmantojāt?

Mēs tās atstājām. Tās bija pirktas daļēji pa mūsu naudu, daļēji pa Eiropas Komisijas projekta ietvaros. Stipendiju arī iztērējām tur.

Kā notiek šis ziedojums?

Es personīgi pazīstu organizācijas vadītāju- Līgu Jēkabsoni. SEIBA.ORG un tad tur norāda, kam vēlas ziedot. Cik reāli no naudas saņem Kata? Labs jautājums, domāju, ka visu, jo es uzticos organizācijas vadītājam, ka tas ir godīgi. Mums tiek sūtītas arī bildes.

Ko Tu dari ikdienā šajā sakarā?

Mēs sazināties ar tiem bērniem ik pa laikam Facebook, ik pa laikam pārskaitu naudu, veicu ziedojumus, mēģinu atbalstīt visādos veidos. Paliel vīss personīgā līmenī, globālā... (nopūšas) Personīgi uztaisu sižetu TV, lai mazliet paceltu dienaskārtībā šo jautājumu.

Ko Tu ieteiktu, kā labāk sagatavoties 2015.gadam?

Neesmu ļoti iedziļinājusies, apskatījos tikai īsumā budžetu. Jāizmanto resursi, kuri mums ir, piemēram, studentus un aktīvistus. Papildus mans novērojums ir tāds, ka palielinās cilvēku skaits, kuri dodas uz attīstības valstīm.

Komentārs no Ārlietu ministrijas pārstāvja:

Ārlietu ministrija sāk darbu pie nacionālā plāna izstrādes, lai apgūtu finansējumu no Eiropas Komisijas. Plānots veidot darba grupu ar ieinteresētajiem cilvēkiem, organizācijām, lai līdz 1.septembrim varētu rezultēties programmā un iesniegt komisijai un saņemt finansējumu.

Komentārs no Evas

Igaunijā ir atbalsts konkrētiem ciematiņiem Āfrikā. Pirmkārt, būtu jāsaprot, kas ir attīstībai vai tā ir dalīšanās zināšanās- vai tas būs fokuss uz valsti vai nozari. Jāatspoguļo medijos, lai lielāka sabiedrības daļa zina.

Ko no Tavas pieredzes Latvija var dot citiem?

Uzskatu, ka mēs neesam tiesīgi iejaukties- tad būtu dominance. Nauda nav vienīgais veids, naudā nav laime. + man ir indonēziešu valodas zināšanas, varu palīdzēt ar tulkošanu un biznesa cilvēkiem. Tur ir labas biznesa iespējas. Šis temats nav populārs, bet ir jārunā par to.

Komentārs no Viktors Makarova

Jā, finansējums nebija- bija klīniskās nāves fāze, bet tagad ir 3 reizes lielāks budžets, kā 2013.gadā. Cilvēki Latvijā nav vienaldzīgi, bet par to ir jārunā. Līdzināsimies Ziemeļvalstīm, skatīsimies plašāk. Mums ir prioritārās valstis- tās ir 6 valstis, kas ir liels un plašs valstu un jomu loks. Jārīkojas Eiropas Savienības un Latvijas līmenī.

Elvita Ruka dalījās pieredzē par Uzbekistānu – valsti, kur novērtēt brīvību.

Projekts „15 jukušas avis” uzsākts gaidot PSRS sabrukumu- post padomju identitātes meklējumos. Elvita atzīst, ka tic tam, ko pati redz un cenšas visu ieraudzīt savām acīm. Cilvēkiem ir jāuzticas, bet nevar uzticēties tam, ko raksta un dzird, man tas bija jāpārbauda uz savas ādas. Elvita runājot par Uzbekistānu norāda, ka nekur nav jutusies tik nebrīva kā tur, pat visnegaidītākajās vietās un lietās, tā ir valsts, kur novērtēt brīvību. Milzīgu kontrastu zeme, kur savijas austrumu spožums, pompozitāte, kā arī kokvilnas verdzība un nabadzība. Tur iznīcina nevis mājas, bet cilvēku brīvību.

JAUTĀJUMI:

Kāda attīstības stratēģija nepieciešama Uzbekistānai?

Aktuāls ļoti ir dzimstības jautājums- dzimstības ierobežošana, jo ir viena bērna politika. Domāju, ka šajā problēmjautājumā ņemtu pretī zināšanas. Un tur ir ļoti jāizvērtē vai tas ir režīms vai tauta ar ko mēģina nodibināt kontaktu un strādāt. Ir vairāk iespējams tikt pie režīma. Visas iesāktās man zināmās biznesa iniciatīvas ir arī beigušās.

Žaneta Ozoliņa stāsta par savu pieredzi Afganistānā.

Pirmkārt, jājautā, kas ir nogājis greizi, ko mēs varam darīt savādāk? Ļoti atšķiras politiķu viedoklis no sabiedrības viedokļa. „*Kas bija tie malači, kas sarakstīja globālos mērķus?*” Veids, kā tie ir sarakstīti jau liecina, ka tos nekad neizdosies sasniegt. Žaneta uzsver to, ka ir lietas jādara kopa- caur kopdarību. Apskatoties situāciju Afganistānā, jāsaka, ka cilvēkdrošības aspekts ir liela problēma. Žaneta atzīst, ka bija jāgaida 2 gadi rindā uz šādu NATO organizētu braucieni, un bija nepieciešama ļoti liela diplomātu palīdzība, lai ielobētu šajā braucēju sarakstā. Brauciena laikā neesot bijušas tikai spožās un iecerētās takas. Žaneta atzīst, ka mediju radītie stereotipi ņēma savu daļu apziņas, lai gan apzinās, ka mediji dara savu un situācija atšķiras. Lielākās bažas, kas radās esot tur, ir par to, kas notiks valstī pēc 2015. gada, kad aizies visi starptautiskie donori un spēki. Viena no problēmām, ar ko saskaras šīs valsts sabiedrība ir ļoti augstais analfabētisks līmenis. Valstī, kur dzīvo 31 miljons iedzīvotāju 82% sieviešu un 51% vīriešu ir analfabēti. Vēl viens būtisks fakts ir paredzamais dzīves ilgums, kas ir 51 gads. Karš un slimību izplatība dara savu. Nabadzība ir ļoti liela, bet Latvija ar saviem 10 000 latiem neko nevarēs darīt lietas labā.

Iespējamās jomas, kur saredz ieguldījumu un iespējamus risinājumus, ir vēlēšanu sistēma, pārvaldība un korupcijas apkarošana, drošības aspekts, nevalstiskās organizācijas un pilsoniskā sabiedrība. Runājot par vēlēšanām tās ir jāorganizē, lai uzticētos sabiedrība – tas attiecas uz prezidenta un pašvaldību vēlēšanām. Iespēja Latvijai sniegt savas zināšanas publiskajā pārvaldē. Afganistāna nav gatava veidot vēlēšanas ar iedarbinātiem likumiem, aģentūrām, kampaņām un kandidātiem. Ģeogrāfiskais ierobežojums, jo valsts ir kalnaina un ciematiņi ir tālu un norobežoti viens no otra. Otrs aspekts ir izskaidrošana- cilvēku lasīt spēja nosaka daudz šajā aspektā. Viens no būtiskākajiem jautājumiem - kā novadīt informāciju? Tirgus laukumā? Žaneta uzskata, ka mums ir ekspertīze publiskās pārvaldības jomā.

Korupcijas jautājums ir ļoti spēcīgs slogs. Uz jautājumu, kā rodas valsts budžets neviens nevar atbildēt, pat ne Finanšu ministrijā. Lielāko daļu veido starptautiskais finansējums. Plānots, ka 2015. gadā starptautiskie donori aiziet un visu nodod afgāņu rokās. Ieteikums, ko varētu darīt ir runāt, bet runāt nevis tā pa smalko, bet tā vienkārši, apcelt jautājumus, piemēram, par narkotiku kontrabandu.

Nevalstiskajā un pilsoniskās sabiedrības sektorā ļoti būtu nepieciešams ciemu atbalsts, konkrēts darbs ar kopienām, personisks kontakts ar vietējiem ļaudīm. Sieviešu stāvoklis ir ļoti

atšķirīgs, kas nevalstiskajam sektoram ļauj atrast programmas un pieejas, kas atbilst situācijai. Ļoti konkrēti kā vienu no kanāliem var izmantot pieeju caur "princesēm", ietekmīgām sievietēm vietējā sabiedrībā. Otra pieeja ir caur kopienu līderēm. Galvenā problēma ir periodiskais un projektu budžets un aktivitāšu ietvars. Viens no novērojumiem ir tāds, ka sievietēm gribas mācīties un šī vēlme būtu jāizmanto.

Drošības jomā ir jāreķinās, ka situācija ir ļoti sarežģīta, ir ļoti saspīlētas attiecības teritorijā, kas robežojās ar Pakistānu. Šajā teritorijā galvenais ienākumu avots ir narkotiku audzēšana, kas ir nemiernieku rokās. No narkotiku kontrabandas iegūtā nauda pēcāk tiek izmantota ieroču pirkšanai. Viens no novērojumiem ir tāds, ka ir ļoti lielas rindas, lai nokļūtu armijā. Jāgaida kādi 2-3 mēneši, jo ir ļoti daudz gribētāju. Vidējā karavīra alga ir 800\$ mēnesī, kas karavīram ir ļoti liela alga un bieži vien karavīri ar savu algu uztur ne tikai savu ģimeni, bet visu ciemu. Papildus vēlmi doties armijā veicina tas, ka ir iespējas saņemt izglītību, jo cilvēkus apmāca- tiem māca rakstīt un lasīt. Norvēģu un zviedru karavīri sievietes piedāvā arī sievietēm armijas apmācības. Ļoti nepieciešama ir policijas izglītošana. Eiropas Savienības programmas ietvaros ietilpst tāda iespēja, bet ir atļauja trenēt tikai Iekšlietu ministrijas telpās, kas nozīmē, ka tikai ierēdņi būs izglītoti.

Runājot par pilsonisko sabiedrību, novērojums ir tāds, ka tad, kad pazūd saules gaisma, tad iestājas „nakts dzīve”, kura ir ļoti dzīva un aktīva. Cilvēki smejas, priecājas. Vairāk kā puse valsts iedzīvotāju ir jauniešu. Vēl viena no jomām, kura ir ļoti aktuāla ir vides joma, jo piesārņojums un vides apziņa ir kritiskā stāvoklī.

JAUTĀJUMI:

Komentārs no konferences dalībniekiem

Arī es esmu bijusi Afganistānā un mans novērojums ir tāds, ka katra valsts ir izvēlējusies savu ceļu. ASV pieeja ir sniegt atbalstu vietējām nevalstiskajām organizācijām. Šajā jomā milzīgi finanšu līdzekļi ir izkusuši kā ledus. Nevalstiskais sektors ir bērnu autiņos, nedomā soli uz priekšu. Tomēr izglīto un audzina vietējo sabiedrību. Savukārt Norvēģija ir izvēlējusies pieeju caur valsts un pašvaldību iestādēm un fokusēties uz uzlabojumiem tur. Norvēģijas pieejai īstermiņā ir labāks rezultāts, jo var parādīt, kas ir paveikts. Zināšanu pārnese līdz iedzīvotājiem ir mazāka. Nevalstiskais sektors ļoti strauji attīstās- ļoti daudz organizācijas, bet pārsvarā tajās ir 3 biedri. Galvenais risks ir ilgtspējas garantēšana.

Jūs ieskicējāt jomas, kur mēs varētu darboties- kas ir Latvijas pienesums, ar ko mēs esam īpaši, ar ko varam palīdzēt?

Afganistānā nav karojuši tikai 16. gadsimtā, tas ir milzīgs sasniegums, ja cilvēki tagad iet ielās un precas. Milzīgs progress pret to, kas ir izdarīts. Uzskatu, ka jāsadarbojas kopā ar starptautisko

nevalstisko organizāciju tīklu. Mūsu pienesums ir tas, ka mēs mākam runāt. Mēs nejutājam- kāpēc nav izveidota daudzpartiju sistēma vai kāpēc ir korupcija, bet mēs mākam runāt, jo saprotam viņus, esam bijuši līdzīgās situācijās.

Projekts “Nevalstisko organizāciju stratēģiju izstrāde attīstības sadarbības projektu plānošanai un ieviešanai”

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību.

Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Projekta līguma numurs: Nr.1DP/1.5.2.2.2./12/APIA/SIF/048

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

LAPAS.LV

Latvijas Platforma attīstības sadarbībai